

FREEWAVE

media magazine

nr. 469 december 2013

COLOFON

Exploitatie: Stichting Media Communicatie

Hoofredacteur: Hans Knot

Lay-out: Jan van Heeren

Druk: RCG, Groningen

Vaste medewerkers:

André van Os, Michel van Hooff (Nederland);
Rene Burcksen, Jan Hendrik Kruidenier (VS);
Jelle Knot (Internationaal); Martin van der Ven
(internetnieuws); Ingo Paternoster (Duitsland);
Gijs van den Heuvel (Caribisch Gebied)

Verantwoordelijke uitgever:

Stichting Media Communicatie, Jan-Fré Vos,
Kornoeljestraat 4a, 9741 JB Groningen

E-mail: info@mediacommunicatie.nl

www.mediacommunicatie.nl

Correspondentieadres:

Hans Knot, Populierenlaan 8, 9741 HE Groningen

E-mail: hknot@home.nl

www.hansknot.com - www.soundscapes.info

Lidmaatschap:

Een jaarabonnement (6 digitale nummers) INCLUSIEF toegang tot de Radio Day kost 14 euro.

Een abonnement enkel op Freewave Media Magazine (digitaal) kost 6 euro.

U kunt het pdf-bestand downloaden op:

www.freewave-media-magazine.nl

Transacties:

ING-rekening: NL85 INGB 0004 0657 00 t.n.v.
Mediacommunicatie, Groningen (BIC: INGBNL2A)

ABN/AMRO: NL77 ABNA 0988 0403 01

t.n.v. Mediacommunicatie, Groningen

PayPal-betaling ook mogelijk

Advertentietarieven:

	<i>eenmalig</i>	<i>tweemalig</i>
1/1 pagina:	Euro 23,-	Euro 34,50
1/2 pagina:	Euro 14,-	Euro 23,-
1/4 pagina:	Euro 10,-	Euro 16,-

FOTO'S

Indien niet anders vermeld zijn alle foto's uit het Freewave en Offshore Echo's archief.

ISSN NR. 1381-8562

Beste lezers,

Hans Knot is druk bezig met het schrijven van een nieuw boek over het REM-eiland. Vanaf deze editie kunt u alvast kennismaken met de roerige geschiedenis van Radio en TV Noordzee.

In Amsterdam heeft het REM-eiland sinds kort gezelschap gekregen van de Norderney. Uiteraard is er heel veel veranderd aan het schip nadat het in 1975 haar ligplaats voor Scheveningen verliet. André van Os doet verslag van het bezoek dat hij samen met Dick Klees en Wim "de Valk" aan het schip bracht.

Zeezenders hadden vaak iets met Spanje. Ook voor onze Goedheiligman, inmiddels al weer op de terugweg, gaat dat op. We blikken nog even tweemaal terug op de Sint in vervlogen jaren.

De volgende regel komt niet uit een Sinterklaaslied, maar waaruit dan wel? "En wendt je ooit je steven, richting volle zee, neem mij dan in jouw kielzog, als herinnering met je mee." De ware fan herkent hier een strofe van het Mi Amigo lied. Het ontstaan van het lied wordt uit de doeken gedaan.

En verder wordt er nog veel meer uit de doeken gedaan in deze editie, zie daarvoor de inhoudsopgave.

Tenslotte: namens alle medewerkers van Freewave Media Magazine prettige feestdagen.

Veel leesplezier,

Jan van Heeren

Inhoud

Zeezender voor Mexico?	3
Zin in een soepje?	3
Omroephistorie: Sinterklaas	4
Sinter-Buurman	5
Gemengde gevoelens bij bezoek aan de Norderney	6
Het begin van de kabelnetten	8
Boortorenbouwer Vink afkomstig uit Peize	10
Sneller dan verwacht	12
Bladergroen, de videorecorder en het Nieuwsblad	17
Het nut van moderne communicatiemiddelen	18
Televisie en het maatschappelijk leven in 1964	21
De geboorte van het Mi Amigo-lied	22
De AVRO vijftig jaar geleden	23
Recensies	25

Cover: Norderney in Amsterdam, 25-11-2013

© Dick Klees

Zeezender voor Mexico??

Het kan soms vreemd gaan bij het terugvinden van berichtjes in krantenarchieven. Vanuit mijn werksituatie ben ik betrokken bij voorbereidende activiteiten in verband met het 400 jarig bestaan van de Rijksuniversiteit, dat zal worden gevierd in 2014. Eén van de te regelen dingen was het schrijven van een artikel voor het Alumniblad van de afdeling Orthopedagogiek. Ik besloot terug te gaan naar het 350 jaar bestaan in 1964. Het herinnerde me allereerst aan de speciale postzegels, die er destijds waren uitgegeven als herdenking van dit speciale half eeuw feest. Ik dook, via het prachtige historische krantenarchief van de Koninklijke Bibliotheek, vooral in regionale kranten om op die manier erachter te komen wat er destijds zoal was geschreven in aanloop naar de festiviteiten als wel na de viering. Het heeft zo dienen te zijn want de eerste krant waar ik, via trefwoorden, naar werd verwezen, was die van het Nieuwsblad van het Noorden van maandag 27 april 1964, waarbij op pagina 7 de rubriek 'Feiten TV commentaren' stond.

Wel ik heb in een paar zinnen het nodige bijgeleerd over hoe berichtgeving over onze zeezenders vooral destijds, en ook later, op foute wijze en historisch vervalsend werd gebracht. Ik laat je geheugen zelf maar werken en breng de tekst, zoals die in de krant stond. Tel de fouten achteraf maar eens. Het artikeltje ging om de aankomst van de MV Mi Amigo in een Britse haven: 'De Mi Amigo, een voormalig Duits zeilschip, dat meer dan veertig jaar oud is, is in de Engelse plaats Falmouth binnengelopen. De aluminium zendantenne wordt hier gerepareerd. Het vermoeden bestaat, dat dit schip binnenkort clandestien commerciële radio-uitzendingen voor de Engelse kust gaat verzorgen. De kapitein van het onder Panamese vlag varende schip weigerde echter iets over het doel van de Mi Amigo te vertellen. Nog niet zo lang geleden zijn vanaf dit schip commerciële programma's uitgezonden voor de kust van Mexico.

HANS KNOT

'Nieuw' zendschip in Engelse haven

De Mi Amigo, een voormalig Duits zeilschip, dat meer dan veertig jaar oud is, is de haven van de Engelse plaats Falmouth binnengelopen. De aluminium zendantenne wordt hier gerepareerd. Het vermoeden bestaat, dat dit schip binnenkort clandestien commerciële radio-uitzendingen voor de Engelse kust gaat verzorgen.

De kapitein van het onder Panamese vlag varende schip weigerde echter iets over het doel van de Mi Amigo te vertellen. Nog niet zo lang geleden zijn vanaf dit schip commerciële programma's uitgezonden voor de kust van Mexico.

Radio VERONICA heeft op 't ogenblik een verrassend nieuwtje!
Omdat u dit wellicht niet kunt horen, volgt hier voor u de inhoud:

*Een nieuw idee van Maggi:
GODDERWTENSOEP
van Abu, geweldige eruttjes,
mits en acht. Maggi Gouderwtensoep -
Echt gebonden met het
juiste oemot van geraakt spek.
Ja, Maggi Gouderwtensoep,
en welkom afvanding.*

Zin in een soepje?

Eigenlijk is er niets leukers dan advertentiepagina's in oude kranten te bekijken. Opmerkelijk hoeveel lokale en regionale familiebedrijven destijds met grote regelmaat adverteerden en inmiddels al jaren niet meer bestaan. Maar ook de advertenties van de toenmalige grutters als Simon de Wit en De Gruyter zijn om te smullen. Een opmerkelijke advertentie was in het Nieuwsblad van het Noorden van 18 februari 1964 terug te vinden. Daarin werd vermeld dat Radio Veronica op dat ogenblik een verrassend nieuwtje had! Ik stel me zo voor dat menigeen in de provincie Groningen destijds de transistor, die toch al aan stond, snel op de frequentie van Radio Veronica heeft gezet om te horen wat het nieuwtje dan wel niet betrof. Maar nee, de adverteerder wist dat de ontvangst van het radiostation minimaal was in die regio en dus gingen men in de advertentie verder met: 'Omdat U dit wellicht niet kunt horen, volgt hier de inhoud'. Vervolgens was de lovende tekst te lezen voor Gouderwtensoep, een nieuw product dat destijds in de markt werd gezet door de fabrikant Maggi,

die haar reclamecampagne via de radio op slimme wijze ondersteunde met deze campagne in de regionale dagbladers.

HANS KNOT

Omroephistorie: Sinterklaas

Intocht met Pakjesboot 12 © NTR

De gulle gever die we op pakjesavond allemaal hartelijk danken is ook dit jaar niet stilletjes ons landje voorbij gegaan. Zijn intocht is al een halve eeuw een jaarlijks terugkerend televisiespektakel. Televisie nam die taak over van het Polygoon journaal, dat al in 1924 een uur film besteedde aan de intocht van de Sint in Amsterdam. In de jaren vijftig begonnen de omroepverenigingen camera's op te stellen bij die intochten, meestal in Amsterdam of Rotterdam. De omroep die op de dag van Sints aankomst zendtijd had, mocht

de intocht uitzenden. Maar omdat bij de intocht van de Sint in de hoofdstad reclame en sponsoring steeds belangrijker werden, besloten de omroepen zelf de landelijke intocht te organiseren.

Afgaand op de archieven van Beeld en Geluid vond de eerste 'televisie-intocht' plaats in 1960. Mies Bouwman stond toen op de Rotterdamse Parkkade met een kinderschare te wachten op de aankomst van de Erasmus met aan boord Sint Nicolaas. Vanaf 1952 zijn er wel registraties van Sints aankomst in Amsterdam, maar dat lijken geen integrale intocht-uitzendingen te zijn zoals we die nu kennen. In 1956 is daar zelfs een opvallende witte piet bij die de schimmel begeleidt.

De opbouw van het veertig minuten durende programma 'Zie ginds komt de stoomboot...' was natuurlijk niet veel anders dan tegenwoordig: de boot legde aan, er werden toespraken gehouden, jeugdband 'De Scotjes' uit Tilburg speelde een deuntje en Sint klom op zijn paard. De optocht werd opgeluisterd door verkeersbrigadiertjes, een kindercircus en (zwarte) pieten op scooters. Tanja Koen deed nog een prettige afkondiging en de eerste 'televisie-Sint' was in première gegaan. Rotterdam was een uitzondering want de jaren daarop stond Mies weer in Amsterdam, waar de Sint ook altijd werd begroet door koningin Juliana en haar dochters Margriet en Marijke (later Christina). Sinds 1964 wisselt elk jaar de plaats van aankomst van de stoomboot.

Werkopname 'Sinterklaas is jarig' (studioprogramma, NCRV, 1959)

De jaren zeventig waren de hoogtij-

dagen voor Sint op televisie: toen werd er voldoende geld gereserveerd voor prachtige kindermusicals die in de Sinterklaastijd door de NOS werden uitgezonden. Wie is er niet groot geworden met Mies Bouhuys' 'Een huis in een schoen' en 'Het zwarte jaar van zwarte piet'? Over belangstelling hebben makers van Sinterklaas-programma's nog steeds niet te klagen. Praktisch alle tv-kijkertjes tussen drie en acht jaar stemmen af op de Sint - een marktaandeel voor de publieke omroep van honderd procent.

ANDRÉ VAN OS

Kees Buurman, Dam tot Dam Race 1959
© Joop van Bilsen

Sinter-Buurman

Maar weer eens een stukje radio. De naam van Kees Buurman is kenmerkend in Hilversum, nadat hij in 1936 werd geboren begon hij in 1952, als 16-jarige als medewerker bij 'Het Vrije Volk'. Niet veel later stapte hij over naar de VARA waar hij de jongste verslaggever werd. Hij werkte mee aan de actualiteitenrubriek 'Dingen van de Dag'. Een ander bekend programma waar hij aan meewerkte was: 'Marimba'. Ook regisseerde hij het hoorspel 'Paulus de Boskabouter'.

In zijn tijd bij de VARA gebeurde er in de maand december 1964 een klein incident, dat een halve eeuw later best even mag worden teruggebracht. Het was in de gemeenteraad van Rijssen dat een lid van de SGP fel protesteerde tegen de viering van Sinterklaas. De heer Wolterink vond dat het college van B en W achter zijn standpunt diende te gaan staan en de officiële ontvangst van de goedheiligman diende af te keuren. Toen dit bericht bekend werd besloot de redactie van VARA's 'Dingen van de Dag' de toen 28-jarige verslaggever Kees Buurman, vergezeld van Sinterklaas en Zwarte Piet, in de avonduren op pad te sturen naar Wolterink zijn huis om hem een gedicht voor te lezen en een boek cadeau te doen. Uiteraard was Kees Buurman in het bezit van een geluidsrecorder om het een en ander voor een latere uitzending vast te leggen.

Rond tien uur in de avond arriveerde het drietal bij de woning van de SGP vertegenwoordiger Wolterink, maar deze bleek niet thuis te zijn. In de buurt was echter wel de politie en die besloot het drietal, ondanks dat Sinterklaas en Zwarte Piet erbij waren, mee te nemen naar het politiebureau. Het gezelschap had niet alleen de lichten van de auto gedoofd maar ook één van de straatlantarens. En dat mocht niet en dus maakte de politie van Rijssen een proces verbaal op. Ondertussen bleef de recorder deels lopen en was er toch de volgende ochtend op 5 december 1964 een reportage van Kees Buurman bij de VARA te horen.

Vanaf 1966 werkte hij jarenlang voor de NOS, waar hij chef van de Hoofdafdeling Actualiteiten, Sport en Bijzondere Projecten was. Daar leverde hij ondermeer een bijdrage aan de realisering van radio-nachtuitzendingen rond verschillende Apollo maanreizen. In die functie bedacht hij ook een aantal andere succesvolle programma's zoals 'Met het oog op morgen', 'Radio Tour de France' en 'Radio Olympia'. Ook was hij achttien jaar lang de chef van 'Langs de Lijn'.

Kees Buurman beëindigde zijn omroeploopbaan als hoofd amusement bij de AVRO, een functie die hij bekleedde van 1984 tot 1989. Ook was hij vijf jaar docent aan de School voor de Journalistiek. In de zomer van 2007 overleed Kees Buurman op 70-jarige leeftijd in zijn Zwitserse woonplaats Zuzo.

HANS KNOT

Gemengde gevoelens bij bezoek aan de Norderney

tekst:
André van Os

Dick Klees (l) en André van Os
© Wim Vriezen

We waren van tevoren gewaarschuwd: stel je er niet teveel van voor. Maar nu het oude Veronica-schip Norderney sinds een week zo lekker dichtbij lag konden we het niet laten er een uitstapje van te maken. Dus zodra we alledrie vrij waren togen we, op een stralende maandagochtend, naar Amsterdam: Wim, Dick en ondergetekende.

Wim Vriezen (a.k.a. De Valk, de drs van Radio Monique) had de Norderney voor het eerst in de verte zien liggen vanaf de Scheveningse boulevard, tijdens een schoolreisje. De boot had toen nog maar net de Borkum Riff vervangen en de buschauffeur was zo aardig de kinderen er op te wijzen dat daar muziek uit zee kwam. Oud Veronica nieuwslezer Dick Klees had zijn oude werkplek al zeker twintig jaar niet meer gezien. Ik had het schip begin jaren tachtig gezien toen het ook al over het IJsselmeer werd gesleept richting het noorden (nog met de originele masten) en een paar jaar geleden toen het weg lag te kwijnen in het Kempisch Dok in Antwerpen.

Weerzien

Wat ligt de Norderney tegenwoordig dan toch mooi onder handbereik: trein naar Amsterdam CS en het pontje naar het voormalige NDSM-terrein. En wat een prachtige plek, met de jonge bedrijfjes en de grote hotelkraan bij de oude hellingbaan van de scheepswerf; aan de andere kant de IJ kantine en de pier, met de Russische duikboot vol graffiti ervoor en tegen de kant de Pollux, een lichtschip, de Sirius van Greenpeace (zusterschip van Ross Revenge tender Bellatrix), het foielelijke Amstel Botel en tussen Botel en kade de Norderney. Met pal aan de overkant van het IJ nog eens het voormalige REM-eiland. Voor de trouwe oud-Veronica luisteraar Vriezen en de oud-Veronica nieuwslezer Klees was het aanvankelijk een heugelijk weerzien met wat met enig recht 'één van de bekendste vaartuigen uit de moderne geschiedenis van Nederland' is genoemd.

'Daar, achter die patrijspoort, was de kombuis', wees Dick Klees gelijk aan. 'De directie had gezegd dat het de mensen aan boord aan niets mocht ontbreken, en die koks konden toveren'. En natuurlijk was er veel verse vis, zelf gevangen of geruild met vissers. 'Dan ging er iemand op de voorpunt staan zwaaien met een grote mand, dat was het teken dat er wat te handelen viel. De vissersboot kwam vervolgens langs en ruilden zijkant tegen jonge jenever, die we voor weinig hadden kunnen uitklaren,' ging Dick verder. 'Er was

altijd teveel vis en die werd in Veronica enveloppen in de diepvries gedaan. Als we werden afgelost kreeg iedereen zo'n enveloppe mee naar huis.'

Storm

Intussen had Wim vastgesteld dat het ijzeren zeilschip Pollux, dat tegenover de Norderney ligt, exact even lang is als zijn oude radioboot de Ross Revenge. Fors groter dan de Norderney. 'Als de windrichting en de stroomrichting tegengesteld waren kon het schip enorm rollen,' herinnerde Dick zich. 'Je lag maar aan een ankerketting te trekken en kon niet netjes tegen de golven in. En met die masten had je dan soms het idee dat het schip kon omrollen. Tijdens een bijzonder zware storm begaven de generatoren het. Even later zaten we met z'n allen in de studio, de koks maakten chocolademelk en uiteindelijk kregen we alles weer aan de praat. Een probleem was ook dat het water niet goed van het dek af kon stromen. Er waren een paar kleine hoos gaten, het dek kon helemaal blank staan.'

Dat is nu wel anders. Al jaren terug is het dek van de Norderney verhoogd -of beter gezegd: opgevuld- zodat de originele reling alleen nog voor een klein stukje bij het achterschip zichtbaar is. We konden de verleiding natuurlijk niet weerstaan even aan dek te gaan en daar was het duidelijkst te zien dat de huidige Norderney niet erg veel meer lijkt op het historische radioschip van weleer (en dan hebben we het alleen over de buitenkant). Dat komt vooral door dat gekke dek met de niet originele, witte hekken daar bovenop, maar ook de in de romp geplaatste deuren, dicht geverfde patrijspooten, allerlei stukken ijzer die voor het transport en de renovatie aan het schip zijn gelast en er niet aan horen te zitten, het ontbreken van karakteristieke onderdelen als de kleine groene opbouw midden op het dek, reddingsboeien of zelfs maar een paar schakels ankerketting uit de lege gaten in de boeg. De nieuwe masten zijn prachtig, hoewel de achterste danig uit het lood staat en de zenddraad bij nader inzien een oranje touwtje bleek te zijn. Veel details zijn overkomelijk en misschien zelfs nog wel te verbeteren. Maar dat geldt niet meer voor de ligging van het schip.

Verkeerd om

De Norderney ligt nu 'met zijn gat naar de stad'. De uitdrukking komt uit een soortgelijke discussie over de ligging van de SS Rotterdam in Katendrecht. Een schip hoort van oudsher te worden afgemeerd met de boeg wijzend naar zee. Een traditie omwille van de veiligheid: bij brand kan een schip zo makkelijk wegvaren. Maar dat is helemaal niet de bedoeling. Het Veronica schip is immers definitief afgemeerd in Amsterdam. En als

Wim Vriezen bij de Norderney
© Dick Klees

De Norderney met het in aanbouw zijnde terras
© Wim Vriezen

om dat te benadrukken zijn er twee enorme stalen pijlers pal naast het schip in de grond geslagen. Een aan het schip gelaste constructie houdt het strak tegen de pijlers aan. En daar tegenaan wordt een terras aangelegd, wat het zicht op het schip helemaal fors belemmert. Voor Dick en Wim was het een gruwel. Volgens directeur en initiatiefneemster Nimet Akdemir, die we toevallig tegenkwamen bij de NDSM-werf, is het nodig voor de stabiliteit van het schip, zeker als er straks veel bezoekers aan boord zijn.

Toch kwamen de woorden van Rob Out ineens weer bij ons op, die de Norderney beschreef toen ze in 1973 was vastgelopen op het strand van Scheveningen: "Het is net een lijk". Veronica moet drijven. Zo hadden we gemengde gevoelens bij het weerzien met de Norderney. Het was al decennia te laat om er een echt museum van te maken, op een manier zoals tientallen vrijwilligers nog steeds Caroline's Ross Revenge onderhouden en koesteren. De schade aan de Norderney door vorige verbouwingen was al te groot en bovendien is het nooit gelukt het schip als museum te gaan exploiteren. Het is te prijzen dat de initiatiefnemers nu tenminste iets gaan doen met de boot en dat ze niet meer ligt weg te rotten in een afgelegen Antwerps dok, zoals de Ross nog steeds ontoegankelijk in een industriedok in Tillbury ligt. Tegelijkertijd zou je verwachten dat er net iets meer gevoel voor de historische waarde van het schip zou zijn: de Norderney is alleen maar een icoon dankzij de elf jaar dat ze op zee lag en de beelden die we uit die tijd van haar hebben. Dat verleden zou wat meer gekoesterd mogen worden, ook op de huidige plek.

Het begin van de kabelnetten **tekst: Hans Knot**

Enige tijd geleden vroeg iemand mij of ik ook wist wanneer en waar het eerste kabelnet was ontwikkeld. Al vrij snel kwam het gesprek op de voorgangers van de kabelnetten. In Groningen werden bijvoorbeeld de hoge flatgebouwen in de wijk Vinkhuizen tegen het einde van de jaren zestig, bij de oplevering, ook voorzien van het zogenaamde CAS, dat stond voor Centraal Antenne Systeem. In 1971 was het dat de gemeente Goirle als eerste gemeente in ons land overschakelde op een eigen centraal antennesysteem voor de gehele gemeente.

We dienen terug te gaan naar het jaar 1964. In de dagbladen waren de eerste berichten te lezen over het CAS. 'Het biedt tal van mogelijkheden; behalve de beide Nederlandse programma's, Hilversum 1 en 2, kan men een aantal (16) FM-kanalen en bovendien een aantal van maximaal 7 televisiekanalen hierop inschakelen. De het stadsbeeld zo ontsierende antennes, zowel voor geluid als voor televisie, zouden geheel kunnen vervallen en worden vervangen door enkele centrale antennes van speciale constructies met weinig reflecties of andere storende invloeden.'

Tot deze conclusies kwam destijds ir. J. D. H. van der Toorn, oud-directeurgeneraal van de PTT in een inleiding over de technische ontwikkeling van radio en televisie. De heer Van der Toorn wees op een ongekende variatie om meer mogelijkheden uit te buiten: "Programma's kunnen plaatselijk ontstaan en worden gedistribueerd, regionaal, districtsgewijze en wellicht ook landelijk. Men kan in dit verband denken aan schooltelevisie, culturele en wetenschappelijke uitzendingen, aan kerkdiensten, plaatselijke concerten of toneelvoorstellingen, regionale of lokale gebeurtenissen. In beginsel is dit transmissiesysteem ook geschikt voor doorgifte van kleurentelevisie."

Ook dit ging weer geld kosten aan ondermeer studio-exploitatie, het maken van programma's. Deels was, volgens Van Toorn, hierbij aan eventuele invoering van reclame te denken. Een andere spreker tijdens de bijeenkomst was Prof. dr. R. C. Kwant uit Utrecht, die zich afvroeg of men zich wel voldoende de vraag had gesteld of televisie volgens dezelfde organisatiepatronen bediend konden worden. Hij stelde: "... dat veel van onszelf zal afhangen of het nieuwe medium ons cultureel leven zal bevorderen of veeleer zal bedreigen". En: "... dat op ons allen de opgave rust er voor te zorgen, dat het nieuwe medium zoveel als redelijk mogelijk is het culturele leven bevordert en dat de goede smaak van de mensen wordt ontwikkeld." Een diepgaande vorming van de televisiestaven noemde hij noodzakelijk.

Jhr. mr. P. J. W. de Brauw uit Den Haag concludeerde ondermeer, dat bij het stellen van normen voor de keuze van een concessionaris niet mag worden volstaan met de vraag op welke gronden iemand gegadigde was: "Men zal vragen moeten stellen met betrekking tot zijn volledige instelling ten opzichte van de programma-inhoud. Het zou in overeenstemming zijn met de staatsrechtelijke traditie in Nederland, indien het uit 's rijks kas en door het kijkend publiek zelf opgebrachte geld werd besteed aan uitzendingen, die naar hun aard gelijk te stellen zijn met manifestaties, die door de staat bekostigd of gesubsidieerd worden." In dit verband

Dordrecht, 1972: test met helikopter om voormalige watertoren van Dubbeldam om te bouwen tot ontvangstantenne voor CAI

stelde hij de vraag of de eigen uitzendingen van de concessionarissen niet in beginsel uit de eigen inkomsten behoorden te worden voldaan.

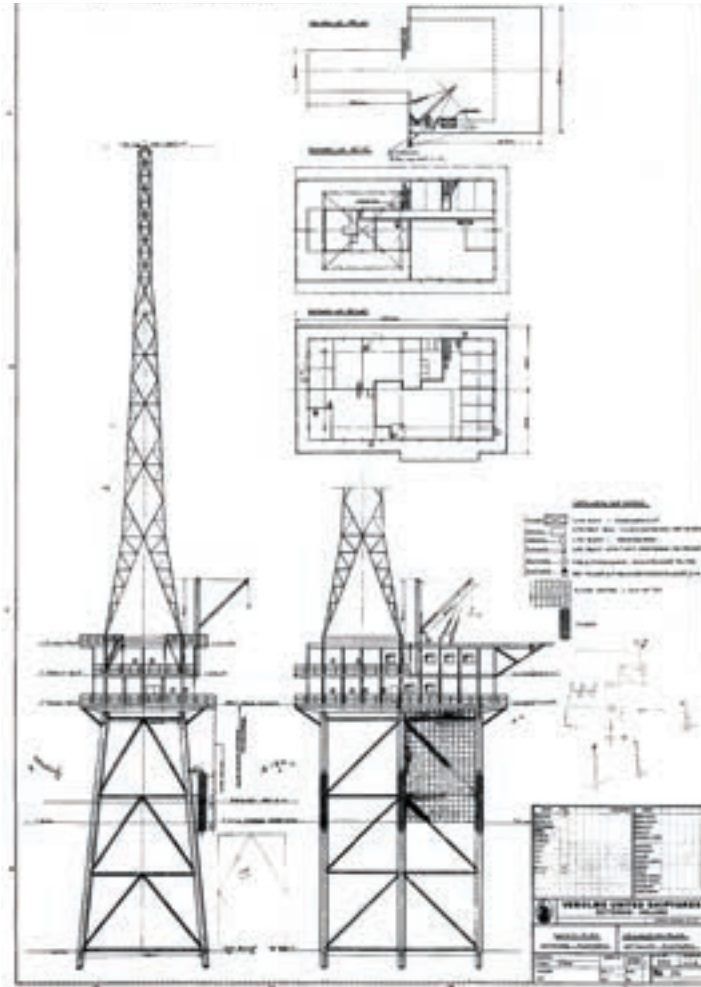
Prof. dr. C. A. van Peursen uit Groningen kwam tot de conclusie, dat het televisievraagstuk en de daarmee samenhangende problemen als beeldvorming en reclame, te weinig in de verreikende proporties werd gezien. "Wijder overleg en directer gerichte studie zijn een eerste vereiste. Het systeem heeft ook nadelen. Het is financieel en economisch niet te hanteren als een landelijk systeem. Het is economisch alleen te hanteren in streken van grote dichtheid van aansluiting op het

systeem. Toepassing op het platteland, in dorpen en kleine stadjes blijft, volgens mij, voorlopig uitgesloten. Gemiddelde investeringen per woning voor dit transmissie-systeem kunnen op f 130,- geraamd worden. Voor aansluiting op C.A.S. kan, afhankelijk van de aansluitingsdichtheid wellicht gedacht worden aan bedragen van tien tot zes gulden per maand, boven het luister- en kijkgeld, benevens een gering bedrag ineens bij het maken van de aansluiting." De PTT gaf destijds duidelijk aan dat men alleen het transmissiesysteem wenste te verzorgen. De exploitatie zou door anderen dienen te geschieden.

Inmiddels zijn we bijna een halve eeuw verder, worden we overspoeld met radio- en televisiesignalen via de kabelnetten en proberen de leveranciers ons steeds meer aan te smeren tegen een hogere kwaliteit en is het zelfs mogelijk transmissie van signalen via internet op te pakken via mobieltjes, zonder zelf te zijn aangesloten en handig gebruik te maken van open wifi van bedrijven en bewoners van huizen. Maar de enorme stap naar de moderne snelle wereld van 2013 begon dus in 1964.

Boortorenbouwer Vink afkomstig uit Peize

tekst: Hans Knot

Volgend jaar is het een halve eeuw geleden dat er vanaf de Noordzee zowel radio als televisie-uitzendingen op commerciële basis werden uitgezonden. Dan ook zal er een nieuw boek ter herinnering aan dit project verschijnen. In een aantal artikelen zal Hans Knot de komende twaalf maanden alvast een aantal zaken belichten over dit project, waaruit later de TROS is ontstaan.

Zodra de naam van het werkschip 'Global Adventurer' bekend werd voor toekomstig gebruik bij de bouw van het REM eiland, werd er op de redactie van het Nieuwsblad van het Noorden van gedachten gewisseld eens op bezoek te gaan bij iemand met veel ervaring op het gebied van de bouw van boortorens. Het betrof de toen 40-jarige heer K. Vink wonende in het Drentse Peize. Toen één van de verslaggevers van de krant telefonisch contact met hem opnam was zijn eerste reactie: "Nee, ik vind het helemaal niet nodig. Ik wil niet hebben

dat U daarover met mij komt praten. Is dat nu zo wereldschokkend, dat hier in de zee zo'n ding wordt neergezet voor het uitzenden van televisie? Nee, al die drukte is de pest en zwaar overdreven."

Vink werd beschouwd als een van de beste boortorenbouwers ter wereld en de geboren Delfzijler had, na zijn HBS-opleiding en de technische avondopleiding, op diverse plekken ter wereld gewerkt en was begin 1964

aangewezen als leidinggevende bij het plaatsen van het REM-eiland. Aangenomen mag worden dat hij vroegtijdig informatie hierover had laten horen aan één van zijn kennissen, die het vervolgens gelekt heeft aan de redactie van de krant. Nergens werd namelijk eerder iets gepubliceerd rond de daadwerkelijke bouw van het eiland.

Nadat de verslaggever de heer Vink er toch van overtuigd had dat het om veel meer ging dan het bouwen van een boortoren en bovendien dat men te maken had met een toekomstig platform waar vanaf commerciële televisie-uitzendingen vanuit internationale wateren gericht zouden worden op de Nederlandse kijkers, ging hij overstag. Het eiland werd destijds als een unicum beschouwd in de olie- en scheepvaartwereld, en dus nodigde Vink de verslaggever uit in zijn bungalow in Peize, waar hij sinds twee jaren woonde. In de twaalf daaraan voorafgaande jaren was hij woonachtig en werkzaam in de olie-industrie in Zuid Amerika.

Hij vertelde over het mysterieuze schip dat zou worden ingezet voor de kust van Noordwijk en de aandacht zou gaan trekken van iedere voorbijvarende zeeman, als men daar bezig was het REM eiland af te bouwen. "Het is een voormalige Noorse tanker van veertienduizend ton, die op de werf van Verolme in Rozenburg werd opgebouwd tot een werkschip en de naam 'Global Adventurer' kreeg, wat zoiets wil zeggen als 'wereld-avonturier' of 'globetrotter'. Deze Global Adventurer is een reusachtig zeebedrijf geworden met alleen maar gespecialiseerde mensen aan boord."

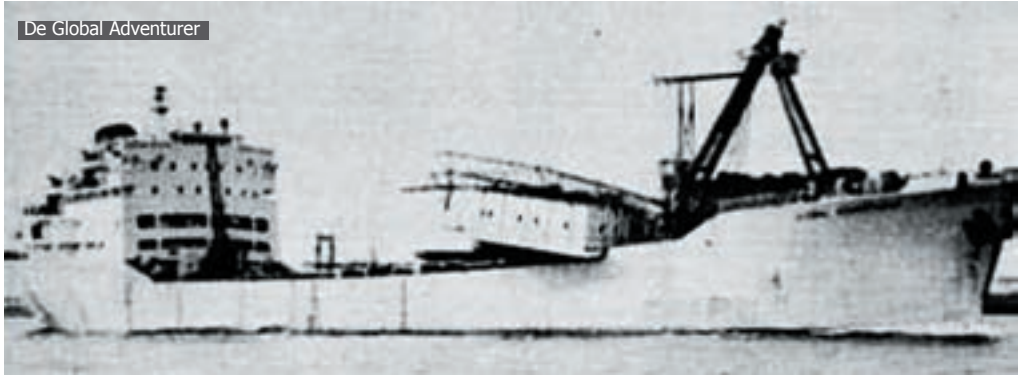
Zo wist Vink een opsomming te geven van de bemanning, die aan boord van het werkschip zou gaan werken. Ondermeer waren er onder de 80 bemanningsleden lassers, duikers, kraanmachinisten en boormeesters. Onder hen ondermeer Spanjaarden en Portugezen, die werden gezien als uitstekende vaklui. "Prima mensen, waarmee het straks goed samenwerken is. De Global Adventurer is het eerste werkschip ter wereld van dit formaat. Het is uitgerust met een zestig meter hoge kraan, die een hefvermogen heeft van 250 ton. Aan boord bevinden zich verder een rijdende autokraan met een hefvermogen van 25 ton en twee werkboten, waaronder een van 85 ton. Er is reeds proefgevaren met het schip en geheid bij Texel."

Vink wist tevens te melden dat, zodra de delen van het eiland in Ierland klaar waren, deze door het schip zouden worden opgehaald: "Het wordt aan boord op een draaibaar platform gezet. Eenmaal op de plaats van bestemming aangekomen, wordt het buitenboord gedraaid en in zee 'gedonderd'. Het 180 ton zware platform komt met zijn toren te rusten op zes holle betonnen poten, waar doorheen palen van zes meter doorsnee vijftig meter in de bodem onder het ter plaatse vijftien meter diepe water zullen worden geheid."

Aan boord van de Global Adventurer was ook een cementfabriek gebouwd, die er voor zorgde dat in de ruimte tussen de palen en de binnenwand van de poten cement kon worden geperst, zodat het geheel muurvast in de zeebodem kwam te staan. Zelfs bij een zeediepte van tachtig meter kon vanaf het schip

nog tot een diepte van vijftig meter in de zeebodem worden geheid. Ook was er nagedacht over golfslag en daarom was besloten dat het platform dertien meter boven de waterspiegel zou worden gebouwd, zodat bij Noordwijk palen van ongeveer tachtig meter lengte moesten worden geheid. Andermaal Vink: "De voet van het platform bedraagt ongeveer honderd vierkante meter, maar daar komt nog een uitbouw bovenop. Op het twee verdiepingen hoge gebouw komt ook een helikopterdek. Het werkschip wordt zodanig verankerd dat bij windkracht zes er nog gewerkt kan worden, maar wordt de wind sterker, dan is het een kwestie van wegwezen, want anders lopen we het risico dat het platform in onzachte aanraking komt met het werkschip. Het valt dan ook onder geen enkele mogelijkheid te zegenen hoe lang de afbouw zal duren."

Vink was als uitvoerder in dienst van Overseas Shipping Corporation, een Nederlandse maatschappij, met vestigingen in Den Haag en Willemstad en het was deze onderneming die ook de Global Adventurer exploiteerde.

Sneller dan verwacht

tekst: Hans Knot

Volgend jaar is het een halve eeuw geleden dat er vanaf de Noordzee zowel radio- als televisie-uitzendingen op commerciële basis werden uitgezonden. Dan ook zal er een nieuw boek ter herinnering aan dit project verschijnen. In een aantal artikelen zal Hans Knot de komende twaalf maanden alvast een aantal zaken belichten over dit project, waaruit later de TROS is ontstaan. In dit tweede artikel neemt hij u mee naar de gebeurtenissen in de maand juni 1964, ruim voor de start van de uitzendingen van RTV Noordzee.

Terwijl op 4 juni 1964 de door de regering benoemde pacificatiecommissie aan het vergaderen was, met als doel te komen tot een advies aan de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, omtrent een tweede televisienet in Nederland, al dan niet voorzien van reclame, stoomde in de Noordzee het werkschip Global Adventurer op met de onderbouw van het toekomstige televisieplatform richting de toekomstige standplaats. En inderdaad werd in de laatste editie van de avondkranten van die dag gemeld dat het werkschip was aangekomen bij de plek ter hoogte van Noordwijk en dat in de daarop volgende nacht zou worden begonnen met het heien van de holle stalen buizen met een doorsnee van 76 cm.

Op 5 juni was te lezen dat de rustige zee voor Noordwijk in niet geringe mate de werkzaamheden had bevorderd. 'Drie uur in de nacht, tien kilometer uit de kust, ligt op een inktzwarte zee, een schip, verlicht als een kermistent, voor anker. Op het middendek van het werkschip steekt een stalen geraamte flink omhoog. Uit de top van een nog hogere kraan hangt een takel heen en weer. Als we naderen, priemt van de brug een sterke schijnwerper over het water en vangt ons in zijn felle bundel. Dan tast de lichtkegel onze boot af. Wantrouwend, onderzoekend.' Intro van een van de vele berichten in de dagbladpers over de bouw van het eiland. De positie, waar het eiland haar plek zou krijgen, was ruim zes mijlen uit de kust.

Weer een andere journalist vergeleek de geheimzinnige werkzaamheden met de aanleg van een geheime

raketbasis: 'Niemand komt aan boord van de Global Adventurer, zelfs geen journalist. Kapitein Pronk is helemaal onbenaderbaar en troont zich hoog op de brug van het schip. Hij kan van daaruit echter niet het uitzicht beletten aan diegenen die met een boot rond zijn schip varen om de vorderingen van het werk van nabij te aanschouwen. Het voetstuk van het eiland is om half zeven van het dek van de Global Adventurer getild en langs zij in zee gezet.' Fotografen schoten de nodige foto's, die vervolgens de berichtgeving in de dagbladpers opvrolijkten.

Voorspellingen werden er volop gedaan op 6 juni. 'Op 1 juli zal de 99 meter hoge zendmast overeind gaan. Anderhalve maand later begint men met proefuitzendingen. Het televisiestation zal dan een zendbereik hebben dat ligt uitgestrekt in een cirkel van Lelystad in het noorden, van Amersfoort in het midden, naar Breda in het zuiden. Tachtig procent van alle Nederlanders, die een televisietoestel bezitten, zullen de programma's van de REM kunnen ontvangen. Dit betekent dat 1,5 miljoen televisietoestellen binnen het bereik komen.'

Deze en andere mededelingen werden gedaan door ir. P.S. Heerema tijdens een persconferentie, die de avond ervoor op het vliegveld van Zestienhoven, werd gehouden. Hij vertelde verder ondermeer dat binnen twee weken de ruwbouw van de installatie voltooid zou zijn. "Vijftientig arbeiders zijn daarna nog tot eind juli bezig met de afbouw van de bovenbouw van het eiland. De PTT heeft bij monde van Radio Holland reeds toegezegd, dat de REM over enige tijd de beschikking krijgt over een telefoonverbinding tussen het televisie-eiland en de wal.' Zondagavond 7 juni ontstond er stagnatie bij de bouw als gevolg van te sterke windvlagen. Het plaatsen van de bovenbouw werd uitgesteld tot de wind geluwd was.

Op 9 juni werden de resultaten gepubliceerd van een aantal onderzoeken verricht door het NIPO. In februari 1964 onderzocht men op verzoek van de directie van de REM de openbare mening over het televisie-eiland, dat men plande in internationale wateren ter hoogte van Noordwijk. Omdat er begin april 1964 een tegen de REM gericht wetsontwerp bij de Tweede Kamer was ingediend, heeft de NIPO daarover eind mei van dat jaar opnieuw een enquête gehouden. Het verschil tussen beide onderzoeken van februari en mei was dat de regering intussen met een wetsontwerp was gekomen en ten tweede, dat aan één vraag, die in het eerste onderzoek van februari ook gesteld was, er drie woorden waren toegevoegd.

Gevraagd werd ondermeer: "Vindt U dat de regering de bouw of de uitzendingen van dit televisie-eiland moet proberen te verhinderen of niet?" (De woorden 'of de uitzendingen' kwamen alleen in de mei-enquête voor. Uit de resultaten van het eerste onderzoek, gedaan in de maand februari 1964 kwamen de volgende antwoorden voort:

Niet verhinderen	62%
Wel verhinderen	15%
Geen oordeel	23%

Als men kijkt naar de antwoorden na het onderzoek van de maand mei 1964 dan kwam men tot de volgende resultaten:

Niet verhinderen	60%
Wel verhinderen	17%
Geen oordeel	23%

De geringe vermindering van het stemmenaantal onder 'niet verhinderen' bleek voort te komen uit de ondervraagden, die op dat moment zelf geen televisietoestel in hun bezit hadden.

Zoek niet langer! Bij Diana slaagt elke Sint!

op tv NOORDZEE

Diana

advertentie Het Vrije Volk, november 1964

Dezelfde dag was er andermaal een lid van de Tweede Kamer die vragen stelde. Het betrof de heer H.C.W. Moorman van de Katholieke Volkspartij die vroeg 'of het oprichten en gebruiken van de REM-installatie een onrechtmatig gebruik van de volle zee is?' Hij ondersteunde zijn vraag met te releveren, dat krachtens het

gewoontevolkenrecht, zoals dit in het Verdrag van de Volle Zee van 1958 was gecodificeerd, geen enkele staat en dus ook geen enkele particuliere onderneming enig deel van de volle zee mocht occuperen.

Tevens vroeg Moorman in de schriftelijk gestelde vragen waar de installatie precies werd gebouwd, hoever dit was van de laagwaterlijn van de Nederlandse kust en hoeveel water er ter plaatse stond bij laag water. Ook wilde Moorman weten of de initiatiefnemers vóór het plaatsen van de installatie overleg hadden gepleegd met de staatssecretaris, de diensten van het loodswezen, betonning, bebakening en verlichting of met enige andere regeringsinstantie. Mochten er wel vormen van overleg zijn geweest dan wenste Moorman duidelijke uitleg van de staatssecretaris over de aard en resultaten ervan. Ook stelde hij aan de kaak of het REM platform in de buurt van een drukbevaren route kwam te staan en derhalve diende te worden gezien als een obstakel voor andere gebruikers van de zee, die in hun vrijheid onredelijk werden belemmerd, waardoor dan inbreuk werd gemaakt op de desbetreffende gewoonteregel van het volkenrecht.

Tenslotte vroeg Moorman of de staatssecretaris – als er geen overleg was geweest – van plan was stappen te ondernemen ter bescherming van de scheepvaart en op welke gronden de bewindsman van plan was dwingend te gaan optreden. Vragen die lange tijd zouden blijven liggen gezien in Den Haag een verdere behandeling van de eventuele wetgeving tegen de REM niet eerder dan na het zomerreces 1964 van de Tweede Kamer werd verwacht.

Bovendien bestond in politieke kringen in Den Haag het vermoeden dat de regering niet zo maar zou gaan ingrijpen, alvorens het wetsontwerp zou zijn aangenomen en gepubliceerd zou zijn in de Staatscourant. En dan nog bleef de vraag of de regering al zou optreden voordat het radio- en televisiestation zijn eerste programma's had uitgezonden; 'immers dan pas zou de REM voor het eerst in conflict komen met de telegraaf- en telefoonwet', was de mening bij politieke volgers in Den Haag.

Wel stelde staatssecretaris voor Defensie, Van Es, dat het platform werd gebouwd op ongeveer 2 zeemijlen ten oosten van de route welke doorgaans werd en wordt gebruikt door de scheepvaart tussen de havens van Amsterdam en Rotterdam.

Tegenspoed bleef de organisatie achtervolgen wat een woordvoerder deed besluiten, tussen twee drukke

conferenties in, de pers te woord te staan. Het bleek namelijk dat er alle schijn van had dat de zender voor het televisieplatform van de REM in New York werd vastgehouden of in ieder geval aanzienlijk vertraagd. Ir. P.S. Heerema: "Het zijn niet meer dan geruchten, maar in principe geloof ik wel dat er iets van waar is. Er zijn in ieder geval aanwijzingen dat een bepaalde regering de hand heeft in een belemmerende actie om belangrijke onderdelen van onze zender vast te houden."

Heerema voerde zijn besprekingen destijds voor een deel direct met de mensen in New York per telefoon. Het was daar dat de coördinatie plaats vond voor de verzending naar ons land van alle onderdelen van de zender, die in diverse plaatsen waren geproduceerd. Heerema op 17 juni 1964: "Mijn telefoongesprekken geven op het ogenblik nog geen definitief uitsluitsel, maar ik heb er goede hoop op dat de zaken op tijd tot onze tevredenheid kunnen worden geregeld. Op het ogenblik worden wij nog nergens officieel door gehinderd. Op het platform hebben we nog genoeg werk te doen. Even zijn de werkzaamheden wat vertraagd door de vrij sterke wind en de krachtige zeestromingen, maar de verwachtingen zijn zeer gunstig te noemen."

Jan Smallenbroek, de toenmalige fractievoorzitter van de Anti Revolutionaire Partij

In de nacht van 17 op 18 juni hebben jongelui geprobeerd een tochtje op zee te maken met de draagvleugelboot, die gebruikt werd voor de verbindingen tussen het REM platform en de wal. De boot was daarbij, vermoedelijk door een aanvaring, nogal beschadigd geraakt aan het staartstuk. De jongelui hadden kans gezien

de boot naar de oude Scheveningse Binnenhaven te brengen, waarna zij zich ijlings uit de voeten hadden gemaakt. Vervolgens werd de boot naar de fabriek in Papendrecht gebracht om hersteld te worden. Een paar dagen later was deze weer gewoon in gebruik voor het originele doel.

Na het constateren van de vermissing van de boot kwam er op 18 juni ook goed nieuws toen bleek dat de Amerikaanse regering de vergunning had verleend voor de uitvoer van het materiaal dat in New York voor verzending naar ons land gereed stond. De machtiging tot transport werd verleend door middel van een brief van het Departement van Handel aan de New Yorkse exporteur. Het ging om materiaal ter waarde van bijna 200.000 dollar, dat geleverd werd door RCA, de Radio Corporation of America. Het bleek dat de vertraging was ontstaan omdat een deel van de televisiezender viel onder bepalingen van het exporttoezicht, omdat het strategisch van aard geacht werd. Volgens kringen in Den Haag zou aan de regering in Washington duidelijk zijn gemaakt dat het verlenen van een uitvoervergunning voor de zendinstallatie van het REM-eiland wellicht medewerking kon betekenen aan een onderneming die in de toekomst de Nederlandse wetgeving zou kunnen gaan overtreden.

Op 20 juni kwam het bericht dat Professor dr. A.J.P. Tammes, verbonden aan het instituut voor het Volkenrecht en de leer der internationale betrekkingen van de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam, van mening was dat het televisie-eiland onrechtmatig was en in de eerste plaats behoorde te worden tegengegaan door die kuststaat die de nauwste aanknopng met een zodanige onderneming had door de nationaliteit van de betrokkenen bij het project, door de exclusieve rechten over het aangrenzende continentale plat en door de werking op het territorium. Het bleek dat Prof. Tammes deze verklaring had laten opnemen in een uitgebreide notitie, die hij had gemaakt op verzoek van enige leden van de eerder gememoreerde pacificatiecommissie, die voorstellen diende te maken voor de Nederlandse regering inzake de toekomst van de Nederlandse televisie.

Het REM-eiland

De uitgebreide notitie werd afgedrukt in het juninummer van het Nederlands Juristenblad. Het plaatsen van en gebruiken van een kunstmatig eiland in volle zee kon volgens Tammes niet worden beschouwd als de uitoefening van het algemeen erkende beginsel van de volle zee indien een dergelijk eiland werd geplaatst in één van de drukst bevaren zeegebieden. Het was daarom volgens hem in strijd met de behoorlijke inachtneming van de belangen die andere staten bij de uitvoering van de vrijheid in de volle zee hadden.

Op 22 juni kwam de berichtgeving dat de mogelijkheid niet uitgesloten was dat de parlementaire behandeling van het wetsontwerp inzake de REM toch uitgesteld zou worden tot na het zomerreces. Politieke kringen meldden dat de kans groot was dat de regering om dat uitstel zou gaan vragen ten einde het wetontwerp nog eens uitgebreid op zijn juridische merites te kunnen laten toetsen. Zo werd ondermeer gesteld dat het onmogelijk zou zijn voor minister Scholten binnen een week met een juridisch sluitend en volkenrechtelijk bevredigend antwoord te komen op de vele vragen die hem door de bijzondere Kamercommissie waren voorgelegd. Ook hield de regering rekening met de omstandigheid dat de organisatie achter de REM onmiddellijk een kort geding kon gaan aanspannen, zodra tegen het platform zou worden opgetreden. En om een dergelijke rechtszaak niet te gaan verliezen diende de regering in deze juridisch sterk in de schoenen te staan.

Ondertussen kreeg de organisatie ook te maken met verbingsproblemen met de vaste wal. De PTT had namelijk vergunning geweigerd voor een vaste radioverbinding. De scheepvaartinspectie had inmiddels ook de REM verboden haar vleugelboot nog langer te gebruiken voor het vervoeren van mensen en goederen naar het platform, zolang de daarvoor benodigde certificaten niet waren afgegeven. Ook de pendelkottor, die door de organisatie voor de verbinding met de vaste wal werd gebruikt, scheen niet aan de eisen van zeewaardigheid te voldoen, zo werd door de scheepvaartinspectie bekend gemaakt.

Niet alleen een probleem met een bevoorradingsboot maar ook een vliegenier want 25 juni kwam het bericht naar buiten dat de vlieger, die met een T-33 straaltrainer van de Nederlandse Luchtmacht een oefenduikvlucht had uitgevoerd op het REM-eiland, daar door zijn leidinggevend over onderhouden was, aangezien deze duikvlucht buiten het kader van de hem gegeven vluchttopdracht lag. Dit was althans bekend gemaakt door de minister van Defensie in antwoord op vragen van het toenmalige Tweede Kamerlid, de heer de Jager van de CPN. De minister voegde eraan toe dat het REM-eiland en Radio Veronica feitelijk waren gelegen in het militair oefengebied Valkenburg en bovendien behoorden tot het gehele oefengebied Noordzee, waar destijds het laagvliegen derhalve was toegestaan en dus de betreffende stuntman niet als zodanig kon worden gestraft.

Op 25 juni werd het duidelijk, dat de behandeling van de anti-REM wetgeving pas na de vakantieperiode zou plaats gaan vinden. In de kranten werd gemeld, dat de volgende dag nagenoeg zeker alleen een ordedebat in de Tweede Kamer zou worden gehouden. De regering zou, in memorie van antwoord op vragen, aangeven dat het REM-wetsontwerp pas in de maand augustus kon worden verwacht. 'Een woordvoerder van de KVP meldde: "Bij de fracties leeft het verlangen naar nader uitsluitel van de zijde van de regering. De KVP fractie heeft van haar dagelijks bestuur al een aansporing gekregen zich niet zondermeer bij de mededeling van de regering neer te leggen."

Er was dus van de zijde van de Katholieke Volks Partij zeker de wens om duidelijkheid te krijgen dat er geen ongewenste activiteiten tijdens het zomerreces waren te verwachten: 'De verwachting is dat de verantwoordelijke ministers, Scholten en Luns, een verklaring zullen geven waarin uitstel geen afstel van actie tegen de onderneming zal betekenen. Bovendien zou het mogelijk zijn het zomerreces op te schorten of te onderbreken, voor de behandeling van het wetsontwerp, zodat het debat reeds in augustus en niet pas in september kan gaan plaatsvinden.'

De volgende dag, 26 juni, waren het inderdaad voornoemde ministers die aan de leden van de Tweede Kamer bekend maakten dat het wetsontwerp inzake de installaties op het continentale plat, dat was ingediend om de REM de pas af te snijden, niet voor september van dat jaar in behandeling zou kunnen worden genomen in het parlement. Beide heren wilden eerst nog de nodige adviezen vragen aan een commissie van hoogleraren, Kamerleden en ambtenaren inzake volkenrechtelijke aspecten van het wetsontwerp.

Natuurlijk waren de toen actieve politieke partijen niet blij met het besluit van de regering uitstel te nemen. Zeer heftig werd gereageerd door de verschillende woordvoerders. C. Kleywegt stelde namens de P.v.d.A: "Ik betreur deze gang van zaken ernstig. Waar op korte termijn had dienen te worden ingegrepen, is de regering ernstig in gebreke gebleven. Nu ontstaat de situatie dat er tegen een straks uitzendend televisiestation dient te worden opgetreden. Dit is een aanklacht tegen de regering waard.

Namens de Katholieke Volks Partij trad Mr. A Baeten naar buiten: "Ik ben ontsteld over het regeringsbesluit. Een snelle behandeling was niet alleen mogelijk maar ook wenselijk. Door het dralen van het wetgevend ap-

paraat ontstaat nu een chaotische situatie, waarin niemand meer weet waaraan hij toe is." Mr. Smallenbroek mocht het woord voeren namens de Anti Revolutionaire partij: "Dit is een beleidszaak waarvan men moet aannemen dat de regering weet wat zij doet. De omstandigheden hadden een spoedige behandeling nodig gemaakt. Ik had liever gezien dat de Kamer wat later op reces zou gaan."

Nuchter waren de reacties van de woordvoerders van de VVD en de Christelijke Historische Unie. Mr. Geertsema stelde namens de VVD: "We kunnen het uitstel volledig onderschrijven. Het is een dermate ingewikkeld probleem dat de regering genoodzaakt is verder advies van deskundigen te vragen." Mr. Beernink stelde namens de CHU: "Het wetsontwerp betreft een uitermate ingewikkelde kwestie met vele volkenrechtelijke puzzels. Zonder gedogen behandeling zouden er grote, onoverkomelijke, problemen ontstaan. We staan volledig achter dit uitstel."

Wilhelmina Bladergroen

Bladergroen, de videorecorder en het Nieuwsblad

tekst:
Hans Knot

Sommige dingen vallen decennia later ineen. Met de twee volgende onderwerpen is dit zeker het geval. In Nederland was het professor W.J. Bladergroen die in 1967 door de Koningin werd benoemd tot Hoogleraar in de Orthopedagogiek, een benoeming die al jaren in de lucht hing maar bij herhaling werd tegengehouden. In het Lustrumjaar 1964, toen de Rijksuniversiteit Groningen haar 350-jarig bestaan vierde, vond ik de twee opmerkelijk bij elkaar passende berichten, in één en dezelfde krant uit september van dat jaar.

In het jaar 1956 was al door mevrouw Bladergroen een L.O.M. school opgericht, die in 1964 in een nieuw jasje werd gestoken. Onder de kop 'School van mej. Bladergroen te Paterswolde geopend', bracht het Nieuwsblad van het Noorden ondermeer delen van een toespraak, die werd gehouden door de Heer N.Y. Vlietstra, hoofdinspecteur van het buitengewoon onderwijs in Nederland.

"Wij openen hier een schoolgebouw dat het mooiste op het gebied van de L.O.M.-scholen van Nederland mag heten. Maar een gebouw, hoe mooi ook, is een verzameling van steen, hout en glas. Hulde aan allen die hieraan met hart, hoofd en hand hebben meegewerkt, maar het gaat voornamelijk om hetgeen hier achter zit, namelijk de kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden. Wij onderscheiden kinderen met een leergebrek, leerbelemmering en met leerstoornis en juist dit laatste wordt op deze school onderzocht. De bedoeling van dit onderwijs," zo zei de heer Vlietstra, "is om kinderen met een leerstoornis te repareren. De vraag die ons bij deze kinderen vooral bezig houdt is: wat is de oorzaak van het verminderde of gestoorde leervermogen."

Mejuffrouw drs. W. J. Bladergroen, de 'geestelijke moeder' van de school gaf vervolgens een overzicht van de werkzaamheden en sprak over een voortgezet speurwerk, dat hiermee in een nieuwe fase was gekomen. In de ruime aula van de school, waarin een vijver met goudvissen opvalt, gaf locoburgemeester, T. Boering, een overzicht van wat de gemeente met deze bouw van doen heeft gehad, aldus de berichtgeving in de krant.

Ook waren er de nodige feestelijke momenten die dag. Zo was het de heer Vlietstra die een muurplaat van Anno Smit uit Eelderwolde onthulde. Ir. Steeneken bood, namens het architectenbureau Niemann en ir. Steeneken te Assen en de aannemers, een schilderij van Jan van der Zee uit Groningen aan. Het toenmalige hoofd van de school, de heer P. Wiersma, bood namens alle medewerkers een zitje aan voor de aula. De

voorzitter van de Stichting Orthopedagogie Noord-Nederland, de heer R. Beumer, overhandigde aan de heer Wiersma een elektrische koffieapparaat. De oude school in Eelde had de naam 'Wolfhornschool'. Voorzitter Beumer, stelde voor de nieuwe school de 'school van mej. Bladergroen' te noemen, waarop de meer dan honderd aanwezigen met een applaus reageerden.

'Opnameapparaat voor televisiebeelden', was het kopje boven het tweede artikeltje wat me dezelfde dag opviel in het Nieuwsblad van het Noorden. 'Een bandopnameapparaat waarmee gelijktijdig het televisiebeeldsignaal met het bijbehorende geluidsignaal op één magnetische band kan worden vastgelegd is door Philips Nederland op een persconferentie geïntroduceerd. Het opgenomen programma kan via een normale televisieontvanger worden weergegeven. Het 45 kg wegende apparaat — videorecorder — kan ook worden gebruikt in combinatie met een televisiecamera, en voorts kunnen een microfoon, grammfoon, versterker en een monitor er op worden aangesloten.

Het weergeven van het beeld kan ook over meerdere televisieontvangers of monitors tegelijkertijd geschieden. Bij de recorder is het systeem toegepast van de zogenaamde roterende videokop. Verwacht wordt dat de professionele apparaten vooral zullen worden toegepast op plaatsen waar zij rationeel kunnen worden gebruikt voor instructie en efficiency en daar waar registratie van gebeurtenissen voor latere beschouwing van belang is. Gedacht is aan het onderwijs, ziekenhuizen, warenhuizen, controle aan de finish bij sportwedstrijden.'

Het onderwerp 'videorecorder' voor gebruik in huisgezinnen zou vervolgens meer dan 10 jaar later pas normaal worden. Deze professionele videorecorder, werd hetzelfde jaar nog op de markt gebracht door Philips en haar concurrent Sony. In 1975 was het Professor Bladergroen die me, tijdens een sollicitatiegesprek op haar Instituut voor Orthopedagogiek van de Rijksuniversiteit in Groningen, vertelde dat – mocht ik worden aangenomen – niet alleen als bibliothecaris aan het werk zou gaan maar ook me zou gaan bemoeien met een redelijk nieuw concept binnen het toenmalige onderwijs en onderzoek van haar afdeling: het begeleiden via het gebruik van video. Anno 2013 ben ik nog steeds – hoewel in een totaal andere functie – actief bij de universiteit – maar de videorecorder van toen staat nog immer in de opslag als tastbare herinnering.

De Sony 'videorecorder' in de opslag bij de RuG © Hans Knot

Het nut van moderne communicatiemiddelen

Laten even terug gaan naar de tijd van de Koude Oorlog. Het was niet alleen de term omtrent de verkoelde betrekkingen tussen Oost en West maar het ging ook om diverse vormen van slechte communicatie van buurlanden. Buurlanden bijvoorbeeld, waarvan de een tot het Oostblok en de andere tot het Westen behoorde. In 1964 werden er pogingen in het werk gesteld om de betrekkingen tussen het toenmalige Tsjecho-Slowakije en Oostenrijk, via de toen modern geachte communicatiemiddelen, te verbeteren.

Het begon met een gezamenlijk televisieprogramma in het Tsjechische stadje Nikolksburg. Ofschoon het programma aan beide kanten geen hoog niveau vertoonde en alles binnen de grenzen van het lichte amusement bleef, was het toch na zoveel jaar eindelijk gelukt om op de televisieschermen een gezamenlijk programma te

brengen, dat door zijn menselijkheid, hartelijkheid en bescheidenheid opviel.

Dit eerste wezenlijke samenwerkingsverband was vervolgens aanleiding om in het Walensteinpaleis (foto) van Praag een zogenaamd televisiestadsgesprek te houden waaraan ongeveer twintig Tsjechische journalisten, politici, kunstenaars en geleerden en even zoveel Oostenrijkers deelnamen. Dergelijke stadsgesprekken waren in Oostenrijk traditie. Ze stelden aanhangers van de meest uiteenlopende richtingen en partijen in de gelegenheid, hun mening te zeggen over actuele problemen waarbij ze tevens allerlei vragen konden stellen.

In Tsjecho-Slowakije was zo iets nog niet ingevoerd, wat voor een communistisch geregeerd land wel begrijpelijk was. Dit was wellicht dan ook de reden waarom dit gesprek van anderhalf uur eigenlijk een teleurstelling werd voor de kijkers in beide landen. Men wilde bijvoorbeeld over de vraag discussiëren, hoe de wederzijdse betrekkingen tussen de twee buurstaten konden worden verbeterd. Het initiatief was echter wel zodanig opzienbarend dat er in het westen uitgebreid over werd gepubliceerd in diverse kranten. Directe vragen werden er tijdens de voornoemde televisie-uitzending echter alleen door Oostenrijkers gesteld en zij wezen ook op concrete punten waar verbetering mogelijk was. Maar de Tsjechische deelnemers beperkten zich tot het beantwoorden van de vragen en deden eigenlijk geen voorstellen. De televisiekijker had het gevoel, dat zij zich van hun moeilijke positie bewust waren en daarom opzettelijk een defensieve houding aannamen.

Op twee punten waren alle deelnemers het gloeiend eens met elkaar: de betrekkingen waren tot voor een jaar nog slecht, ze werden langzamerhand beter en ze dienden nog beter te worden. In hun suggesties wezen de Oostenrijkers er op, dat het vreemdelingenverkeer van Oostenrijk naar Tsjecho-Slowakije was toegenomen en dat de Oostenrijkers praktisch geen moeilijkheden ondervonden. Maar de regering in Praag zou haar eigen staatsburgers veel meer in de gelegenheid moeten stellen Oostenrijk te bezoeken.

Een Oostenrijkse afgevaardigde, die al meer dan veertig jaar aan de Tsjechische grens woonde en die aan de overkant veel familie had, illustreerde dit door er op te wijzen, dat Tsjechen voor een paspoort 1000 kronen moesten betalen. Van Tsjechische kant werd hierop geantwoord, dat de Oostenrijkse afgevaardigde niet goed geïnformeerd was. Verdere discussie bleek onmogelijk.

Ook andere mogelijkheden tot samenwerking en menselijke contacten kwamen ter sprake, bijvoorbeeld: de mogelijkheid tot uitbreiding van de wederzijdse handel, de uitwisseling van studenten en de ongehinderde

verkoop van dagbladen, tijdschriften en boeken, maar de Tsjechische deelnemers gingen hier niet nader op in. Herhaaldelijk drongen de Oostenrijkers er op aan, dat de regering in Praag voor het genaaste of geblokkeerde vermogen van Oostenrijkers een redelijke schadevergoeding zou gaan geven, zoals de regeringen in Boedapest, Sofia, Boekarest en Belgrado al hadden gedaan.

De Tsjechische deelnemers antwoordden, dat onderhandelingen hierover reeds aan de gang waren, maar dat zij geheim dienden te blijven. Dit alles werd met een strak gezicht

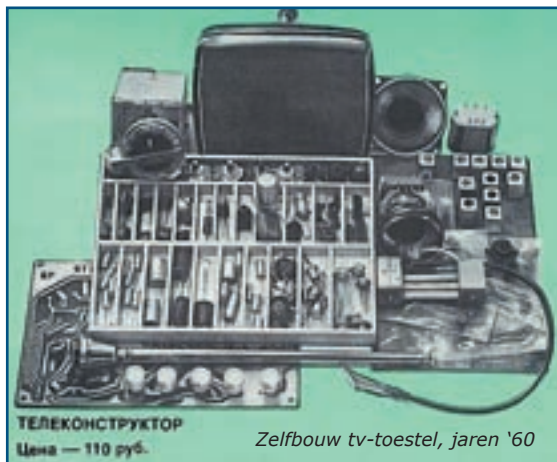
Paul Hörbiger in een film uit 1964

gezegd zonder een vleug van vriendelijkheid of een glimlach. Daarentegen gedroegen de Oostenrijkers zich ongedwongen. Over het geheel genomen was dit eerste televisiestadsgesprek een mislukking, maar het feit dat er een ontmoeting tussen vooraanstaande mensen plaats had gevonden, was al een stap in de goede richting.

Tsjechen en Oostenrijkers waren destijds op een simpele manier begonnen, de betrekkingen tussen hun landen te verbeteren. In de eerste gezamenlijke televisie-uitzending trad een Oostenrijkse conferencier op die dragelijk Tsjechisch sprak en een aardige sketch ten beste gaf. Daarna kwam een Tsjechische toneelspeelster die hetzelfde, maar dan in het Duits deed. Paul Hörbiger zong vervolgens een Tsjechisch liedje en een Tsjechische tenor liet een opera-aria horen.

Oostenrijkse en Tsjechische volksdansen werden afwisselend gedemonstreerd en er werden volksliederen gezongen. Een glas wijn verhoogde de stemming van de 'televisiediplomaten' van beide landen.

Gezien we toch al met één been in het Oostblok terecht zijn gekomen, nog even het volgende. In het jaar 1964 was het zo dat, anders dan in ons land, de films, die de Russische kijkers te zien kregen op de televisie, vaak van recentere datum waren. Na vier maanden in de bioscopen te hebben gerouleerd kwam destijds een film al ter beschikking van de Sovjet televisie. En er was sprake van meer vroege ontwikkelingen op het gebied van televisie. In Moskou (eens per week) en Leningrad (twee dagen per week) werden al experimentele basis kleurentelevisiesignalen uitgezonden.

Zelfbouw tv-toestel, jaren '60

Russische technici waren destijds al bezig met de ontwikkeling van een televisietoestel, dat zowel voor kleuren- als zwart-wit programma's geschikt werd gemaakt. Tsjernitsjef, destijds een belangrijke functionaris van de Russische staatstelevisie, meende dat door de ontwikkeling van satellieten en grondstations, wereldtelevisie binnen enkele jaren mogelijk zou worden. Hij geloofde overigens niet, dat de Japanse televisie in staat zou zijn reportages van de Olympische Spelen in Tokio direct over de hele wereld uit te zenden. In die landen waar al sprake was van televisietransmissie werd echter wel in dat jaar, in meer of mindere mate, aandacht besteed aan de Spelen van Tokio.

In Rusland waren in 1964 ongeveer tien miljoen televisietoestellen in gebruik. Van de 130 productiecentra uit en via vierhonderd zenders werden de televisie-uitzendingen verzorgd. Van de gebrachte programma's was 35 procent bestemd voor de jeugd, 15 procent bestond uit voorlichting, dan wel uit propaganda, en de rest was gericht op de volwassenen. Moskou was destijds het belangrijkste televisie centrum. Van hieruit werden ongeveer zestig grote steden van uitzendingen voorzien.

De afgelegen gebieden kregen de Moskouse programma's op de band toegestuurd. Elke Sovjetrepubliek had een televisiestation, waar het Russisch de voertaal was en een televisienet, waarin de plaatselijke taal of het dialect werd gesproken. Het eerste programma was dagelijks ongeveer zeven tot twaalf uur in de ether, het tweede circa zes uur per etmaal. De wekelijkse amusementsshow en nieuws en commentaar trokken destijds de meeste belangstelling.

Gezien we toch al met één been in het Oostblok terecht zijn gekomen, nog even het volgende. In het jaar 1964 was het zo dat, anders dan in ons land, de films, die de Russische kijkers te zien kregen op de televisie, vaak van recentere datum waren. Na vier maanden in de bioscopen te hebben gerouleerd kwam destijds een film al ter beschikking van de Sovjet televisie. En er was sprake van meer vroege ontwikkelingen op het gebied van televisie. In Moskou (eens per week) en Leningrad (twee dagen per week) werden al experimentele

basis kleurentelevisiesignalen uitgezonden.

Russische technici waren destijds al bezig met de ontwikkeling van een televisietoestel, dat zowel voor kleuren- als zwart-wit programma's geschikt werd gemaakt. Tsjernitsjef, destijds een belangrijke functionaris van de Russische staatstelevisie, meende dat, door de ontwikkeling van satellieten en grondstations wereldtelevisie binnen enkele jaren mogelijk zou worden. Hij geloofde overigens niet, dat de Japanse televisie in staat zou zijn reportages van de Olympische Spelen in Tokio direct over de hele wereld uit te zenden. In die landen waar al sprake was van televisietransmissie werd echter wel in dat jaar, in meer of mindere mate, aandacht besteed aan de Spelen van Tokio.

In Rusland waren in 1964 ongeveer tien miljoen televisietoestellen in gebruik. Van de 130 productiecentra uit en via vierhonderd zenders werden de televisie-uitzendingen verzorgd. Van de gebrachte programma's was 35 procent bestemd voor de jeugd, 15 procent bestond uit voorlichting, dan wel uit propaganda, en de rest was gericht op de volwassenen. Moskou was destijds het belangrijkste televisie centrum. Van hieruit werden ongeveer zestig grote steden van uitzendingen voorzien.

De afgelegen gebieden kregen de Moskouse programma's op de band toegestuurd. Elke Sovjetrepubliek had een televisiestation, waar het Russisch de voertaal was en een televisienet, waarin de plaatselijke taal of het dialect werd gesproken. Het eerste programma was dagelijks ongeveer zeven tot twaalf uur in de ether, het tweede circa zes uur per etmaal. De wekelijkse amusementsshow en nieuws en commentaar trokken destijds de meeste belangstelling.

HANS KNOT

Televisie en het maatschappelijk leven in 1964

De televisie stond in het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw eigenlijk nog in de kinderschoenen. Vele huisgezinnen waren totaal niet in het bezit van een televisietoestel. Ze waren voor velen, gezien de hoge aanschafprijs, gewoon niet betaalbaar. Soms werden de burens, die wel in het bezit waren van een kijkkastje, meer dan gemiddeld bezocht, hetgeen sommige gezinnen met een televisie deed besluiten een kleine financiële bijdrage per kijkavond te vragen.

Maar in plaats van televisie kijken kon een deel van de avond ook worden doorgebracht met het lezen van de avondkrant, waarbij je dan weer met de neus op de feiten werd gedrukt. In oktober 1964 was er bijvoorbeeld het wijzende vingertje van prof. mr. dr. I. A. Diepenhorst (foto) uit Zeist, die eigenlijk waarschuwde voor verkeerde invloed, die verkregen kon worden door te kijken naar de televisie: "De tot handelen uitlokkende televisie-uitzendingen moet men niet overschatten. Daar staat tegenover dat er wél een algemeen klimaat kan worden geschapen dat fruikend kan zijn voor de geestelijke gezondheid. Een nauwkeurig toezicht van de overheid is dus noodzakelijk".

Aldus resumeerde Professor Diepenhorst in zijn inleiding 'De invloed van de televisie op het maatschappelijk leven', welke hij in Zaal Bellevue te Assen hield tijdens de inspectiedag van onderwijzers(essen) in het inspectiedistrict Assen. Een journalist van het Nieuwsblad van het Noorden was er ook aanwezig en rapporteerde als volgt: 'De tot op de laatste plaats bezette grote Bellevuezaal heeft men er met kennelijk genoegen en interesse naar geluisterd. "De televisie heeft weliswaar een grote invloed", zei de hoogleraar, "maar het medium zal beslist niet het ganse bestaan van de mensheid veranderen."

"Men kan er alle kanten mee op en tegenover de nadelen zoals een stijgende criminaliteit, staan voordelen:

mensen zien bijvoorbeeld een nieuwe wereld opengaan en worden daardoor geprikkeld hun achterstand in kennis op te halen." Prof. Diepenhorst wees zijn uitgebreid gehoor op de gevaren van een grenzeloze commercialiteit, zoals die in sommige buitenlandse televisieprogramma's optreedt. De televisie moet, wil zij het miljoenenpubliek bereiken, zich instellen op het normale bevattingvermogen van de Nederlander. "De invloed van de televisie op de geestelijke gesteldheid van de mens moet altijd met grote terughoudendheid behandeld worden", aldus de inleider, die de geestelijke verscheidenheid, waarop ons televisiebestel in wezen stoelt, zeker niet zo bezwaarlijk acht als sommige publicisten menen.'

Het was in de tijd dat er nog een beperkt aantal omroepen deel uitmaakte van het bestel, voornamelijk gekoppeld aan kerkelijke organisaties. Verder waren er de VARA en de AVRO, die zendtijd hadden. 1964 was het jaar waarin uitgebreid en breed werd gediscussieerd en er zelfs een zogenaamde pacificatiecommissie door de regering werd samengesteld te komen tot een voorstel voor de toekomst van de Nederlandse televisie.

Prof. Diepenhorst toonde zich in Assen een tegenstander van het brengen van reclameboodschappen midden in een uitzending. Omtrent realiteit en datgene wat op de televisie werd gebracht stelde hij: "Iedere gruweldaad op de televisie zal zeker niet direct navolging vinden, hooguit uiterst labiele figuren zullen daardoor aangezet kunnen worden, maar dat kan dan evenzeer door een bioscoopvoorstelling of andere gebeurtenis teweeg worden gebracht."

HANS KNOT

De geboorte van het Mi Amigo lied

Recentelijk vroeg ik, naar aanleiding van de vraag van een lezer, aan Norbert, entertainer en programmamaker (destijds bij Radio Mi Amigo) om eens te vertellen hoe het 'Mi Amigo lied', gezongen door de deejays van de Radio Mi Amigo, de Mi Amigo Boys, tot stand is gekomen.

'Ergens midden 1974 kwam Fonske (Alfons Staepels, toen muzikant bij Pierre Kartner, denk ik) met zijn gitaar mijn zolderstudio in Breda binnengestapt. Hij speelde het Mi Amigo liedje en vroeg me of ik dit wilde zingen. En hij wist me te vertellen dat de tekst van Pierre Kartner was. Maar ik denk dat die gewoon wenste mee te tekenen om op die manier er ook aan mee te verdienen. We weten allemaal dat dit in die tijd dikwijls gebeurde.'

Norbert stuurde Fons vervolgens met zijn liedje naar Sylvain Tack, die vooraf werd geïnformeerd dat hij zou komen. Andermaal Norbert: 'Hij wist wel degelijk dat het refreintje niet van hem afkomstig was, want dat had ik hem verteld. Ik wist dat Eddy Govert al die originele jingles voor Radio Mi Amigo gecomponeerd had, maar wist niet hoe dat geregeld was met de auteursrechten.'

Hierover Eddy Govert: "Op een dag stond Alfons Staepels in de kantoren van Start, met een 'nieuw' nummer. Dit bleek een song te zijn met weliswaar een nieuw gecomponeerde strofe en als refrein het bekende 'Mi Amigo Radio'. De muziek van de strofe was van Alfons Staepels, de tekst bleek van Pierre Kartner te zijn. Ze stelden voor om dit nummer op te nemen met als solist Norbert en het refrein te laten zingen door de Mi Amigo Boys. Ik schreef het nieuwe arrangement en de opnames gebeurden in de grote Start studio. Gelukkig dat we toen heel wat sporen hebben toegevoegd, want de Mi Amigo Boys bleken niet zo stemvaardig te zijn."

Norbert: 'Eddy bedoelt dat we eindeloos de boys het "schabadaba" met het koor lieten zingen. Maar het draaide uit op een: "hou er maar mee op". Het 'Mi Amigo' refrein kon er mee door, maar Eddy en ikzelf hebben het minstens vijf maal gedubd (met meenemen van de vorige opname) tot ook het refrein een best te beluisteren koor was.

Door al dat tijdverlies kwam het aanvangsuur van de volgende opnamesessie in gevaar. Dus zei Sylvain Tack tegen mij: "Als het er in eenmaal opstaat, champagne voor iedereen". Dus ik zong, met de tekst links en bladmuziek rechts voor mij; en de strofes stonden er in een take op. Wie goed naar de opname luistert, hoort dat ik van mijn leven nog nooit zo netjes op de maat heb gezongen. De rest is geschiedenis en de groeten van Norbert.

HANS KNOT

De AVRO vijftig jaar geleden

AVRO bijeenkomst Houtrust Den Haag (collectie Paul Snoek)

Had men ooit 50 jaar geleden kunnen bevroeden dat de AVRO in haar negentigste 'levensjaar' plannen had te fuseren tot een omroep, samen met de TROS? Nee, simpelweg omdat de TROS als publieke omroep nog helemaal niet bestond. Trouwens een aantal andere als bijvoorbeeld de Evangelische Omroep, de VOO, BNN en Max bestonden ook nog lang niet.

In 1964 was de AVRO statig gevestigd in een pand aan de 's Gravelandseweg in Hilversum en in een advertentie probeerde men, door het gebouw te tonen, de lezers duidelijk te maken dat ze dit gebouw mochten koesteren want de kop was – bij herhaling – 'Dit Is Uw Huis', het huis van de Algemene Vereniging Radio Omroep. De omroep van radiopionier Willem Vogt. Van Hélène Cals en Nico Treep, van de eerste concerten van het Concertgebouworkest via zelfgebouwde radio's.

De AVRO, ook van Han Hollander, de voor onze ouders onvergetelijke vooroorlogse verslaggever. Maar ook van programma's als 'de Bonte Avondtrein' en het duo Snip en Snap. De AVRO was in haar eerste decennia ook de omroep van de diverse actiescomités, vooral groot gemaakt door talloze vrijwillige propagandisten. Omhoog gestuwd op de golven van enthousiasme.

Maar in 1964 was er toch al het een en ander veranderd als het om de AVRO ging. Geen laaiende demonstraties meer zoals bijvoorbeeld vertoond op Houtrust in Den Haag of de Dam in Amsterdam. Dames met AVRO-jurkjes aan en anderen weer met AVRO vlaggetjes. De AVRO ging met de tijd mee, maar had in 1964 nog wel dezelfde goede principes, dezelfde gezonde idealen, als de AVRO die medio 1923 werd opgericht.

Machtiger, invloedrijker en technisch was het een perfect radio- en televisiebedrijf geworden. Maar het bleef wel dezelfde AVRO, dezelfde Algemene Vereniging Radio Omroep. In de advertentie om nieuwe leden te paaien claimde men de Algemene Nationale omroepvereniging te zijn, die

geen zuil was in een zuilensysteem, maar een omroep waarin plaats was voor iedere Nederlander, ongeacht zijn politieke of godsdienstige overtuiging. Algemeen en nationaal betekende volgens de AVRO-leiding niet principeloos en zouteloos, neutraal en vlak, alleen maar rekening houdend met de smaak van alleman.

Er was een andere betekenis voor 'Algemeen' en 'Nationaal' in het kader van de AVRO. Men wilde vooral een forum zijn voor een positieve gedachteswisseling tussen diverse groeperingen op allerlei terreinen, die onze samenleving rijk is. Bovendien stond men in de ledenwerfcampagne van 1964 voor dat iedereen de radio-programma's als wel het televisieaanbod van de AVRO kon luisteren en/of kijken, zonder in zijn gevoelens te worden gekwetst.

De programmaleiding van de AVRO hield in de radio- en televisieprogramma's rekening met de belangen en de belangstelling van de luisteraar en kijker en het maakte niet uit of iemand directeur van een grote onderneming of een arbeider was. Meerdere vergelijkingen somde men op in de advertentie: 'Van stedeling tot landbouwer' 'van de kunstliefhebber tot de sportenthousiast' en 'van hen die verre landen willen zien tot diegene die thuis een hobby bedrijven'. Bovendien was

men er voor de huisvrouwen en de jeugd. Vergeet niet het bestaan van de AVRO jeugdomroep Minjon waar heel wat talent is ontwikkeld en groot is geworden. Bovendien was de AVRO er vroeg bij door programma's voor de meer jongere luisteraars in de programmering op te nemen: 'Op de Jonge Golf', 'Eigen Weg', 'Tussen 10+ en 20-', 'Rooster' en 'Nieuwe Oogst'. Destijds allemaal – voor die tijd – flitsende, moderne, actuele en boeiende programma's gericht op de moderne, positief ingestelde, jeugd van die tijd van vijftig jaar geleden.

HANS KNOT

Recensies

Titel: BEDROG

Auteur: Peter Römer

Uitgeverij De Fontein, Utrecht,

ISBN 97890 261 3380-0

317 pagina's

Peter Römer (61) afkomstig uit Amsterdam, is niet alleen bekend als de zoon van Piet Römer (Inspecteur De Cock uit de reeks Baantjer), maar ook duidelijk iemand met een prachtige eigen carrière. Peter Römer heeft verschillende beroepen uitgeoefend, die allemaal terug zijn te leiden naar de amusementswereld: acteur, televisieproducent, televisieregisseur, scenarioschrijver en sinds vorig ook auteur van een boek in de categorie 'moordroman'.

Hij speelde ook tal van filmrollen, onder andere in 'Pastorale 1943' en 'Dokter Pulver zaait papavers', beiden van cineast Bert Haanstra.

Ook schreef Peter Römer diverse toneelstukken, waaronder 'Het leven lacht je toe'. In 1985 kwam hij in de televisiewereld terecht en schreef hij het scenario voor diverse bekende producties, waaronder 'Baantjer' dat hij ook nog eens twaalf jaar lang produceerde. Zijn vader speelde de hoofdrol in deze televisieserie.

Van 1990 tot 2010 was Peter Römer als Hoofd Drama en Creative Director werkzaam bij achtereenvolgens John de Mol Producties en EndeMol Nederland. Al een aantal non fictie boeken staat op zijn naam. Onder andere; 'Laat het paard maar boven komen'. Een prachtig document waarin hij het leven van zijn vader beschreef via herinneringen die hem werden verteld.

Peter Römer had daarnaast al vele jaren de ambitie boeken te schrijven in de categorie 'fictie'. Vorig jaar kwam het boek 'Chantage' uit waarbij ik in een roes verkeerde bij het lezen van dit boek. Andermaal is er een publicatie in dezelfde categorie uitgekomen onder de titel 'Bedrog'. Als je de titel bekijkt met de inhoud van het verhaal is er niet eenmalig sprake van bedrog, maar keer op keer. Of het nu om de hoofdrolspeelster in dit boek gaat of de andere betrokkenen 'bedrog en bedrogen worden' lijkt een normale zaak.

Römer zoekt het in zijn voormalige werkveld. Irene Bisschoff, gescheiden en zeer succesvolle televisieproducente, wordt op een dag vermoord gevonden in haar huis door haar privé chauffeur, die tevens dienst doet om haar op zijn tijd lichamelijk ten dienste te zijn. En dan is er Hanna Vermeer, de succesvolle rechercheur die weer opduikt en de taak krijgt de moord op te lossen. Zo ontdekt ze dat Bisschoff en een aantal andere bekende Nederlanders betrokken zijn bij grote financiële misstappen, waarbij enige van hen elkaar het leven zuur maken omdat ze hun geld terug willen hebben. Dit leidt ondermeer tot vele bedreiging en een zelfmoord en ook de bijna moord op vrouw en dochter van de deels in het klooster wonende broeder Johannes geeft aan dat er meer is dan bedrog. Tal van andere spelers, en even zovele conflicten, maken het boek tot een zeer spannend geheel waarbij Römer zeker een kans mag maken op een goede notering in de Boeken Top 10. Het is hem gegund.

HANS KNOT

Titel: MY GENERATION
Auteur: Jeroen Wielaert
Uitgever: Walburg Pers, Zutphen 2013
ISBN: 978.90.5730.968.7
Prijs: Euro 19.95
Pagina's: 190
Illustraties: talrijk

De vaak niet door reclame op radio en televisie geziene doelgroep van boven de zestig jaar zal bij het zien van de titel van dit boek: 'My generation' meteen in gedachten stil staan bij enkele vormen van verzet die in hun jeugd werden gepleegd richting ouders, school en maatschappij. Het songnummer 'My generation' was in vele ouderlijke oren destijds niet om aan te horen en vaak werd dan ook de toenmalige jeugd gesommeerd óf de muziek zachter te zetten dan wel de radio uit te doen. Gelukkig is de verstandshouding tussen ouders en hun kinderen in deze 21ste eeuw een stuk anders dan een halve eeuw geleden, toen The Who niet alleen met 'My generation' scoorde maar ook met andere songs, waarbij alom bekend was dat men zich afzette tegen de maatschappij en zelfs op het podium hun gitaren en drums kapotsloeg. Het in gedachten opsteken van het vingertje van destijds, maar ook het draaien van het nummer tijdens een afscheidsdienst van een overledene, is inmiddels gemeengoed geworden.

'My generation' is echter ook de titel van een prachtige nieuwe publicatie van 'de pen' van Jeroen Wielaert, bekend sportverslaggever met ondermeer een groot hart voor het cyclisme. Jeroen heeft in 'My generation' telkens twee generaties landgenoten naast elkaar gezet en ondervraagd over hun muziekkeuzes. Heeft een vader of moeder, die in de tijd van 'My generation' zelf jeugdig was, meer invloed gehad op de muziekkeuze als hun ouders destijds?

Het idee van het schrijven van het boek is aangeleverd door Kees Toering, grondlegger van de Top 2000, die dit jaar al weer haar 15de editie beleefd. Een persoon verschijnt solo, hoewel zijn moeder belangrijke invloed op hem heeft gehad: Frits Spits. Een prachtige uitzondering op het geheel, mede vanwege het gegeven dat Frits in alle edities van de Top 2000 sinds 1999 medepresentator van de bijzondere, door luisteraars samengestelde, lijst is geweest.

Opmerkelijke namen komen voorbij zoals Simon Posthuma en zijn zoon Douwe Bob. Laatstgenoemde heeft in zijn jeugd vele artiesten, vooral Amerikaanse, langs zien komen in zijn toenmalig huis en is verward met heerlijke muziek. Zowel de ouders als kinderen in dit verhaal vertellen over hun favoriete muzikanten en bij de in december 21 jarige Douwe Bob zijn dit zeer opmerkelijk The Hollies en The Eagles, ver voor zijn geboortjaar al muzikaal zeer actief. Natuurlijk gaan bij menig een bij het lezen van de naam 'Simon Posthuma' belletjes rinkelen want samen met zijn toenmalige partner Marijke was hij in de late jaren zestig en begin jaren zeventig lid van het kunstenaarscollectief 'The firm' en scoorden ze samen een hit als Simon en Marijke en 'I saw you'.

Naast muzikale bekende Nederlanders heeft Wielaert gekozen voor bijvoorbeeld sporthelden die met een van hun ouders worden geportretteerd, zoals Epke en Huite Zonderland. En telkens bij alle verhalen worden delen van geliefde, sterke, songteksten dan wel gedichten afgedrukt, zoals bij Huite: 'A day in the life' van The Beatles, terwijl ook tal van fotohoezen van favoriete songs in miniformaat als opfleuring bij de interviews staan afgedrukt. Uiteraard mag zeker niet het uitstekende fotowerk in het boek, verzorgd door Sandra de Witte, worden vergeten daar telkens het geïnterviewde koppel op sprekende wijze is geportretteerd.

'My Generation' is het zondermeer waard in huis te halen voordat later in de decembermaand de jaarlijkse Top 2000 weer via Radio 2 wordt uitgezonden en je middels de interviews mee te laten slepen door een diversiteit aan muziekkeuzes en muziekbeleving. Een aanrader voor liefst drie generaties popmuziek liefhebbers!

Ook in 2014 bestaat weer de mogelijkheid donateur van de Stichting Media Communicatie te worden door 14 Euro over te maken naar:

Stichting Media Communicatie

Kornoeljestraat 4a, 9741 JB Groningen

ING: NL85 INGB 0004 0657 00 • ABN-Amro: NL77 ABNA 0988 0403 01

info@mediacommunicatie.nl

Voor dit bedrag ontvang je gratis toegang tot de digitale editie van het Freewave Media Magazine; ontvang je een boek in digitale vorm dat je een halve eeuw terug brengt in de tijd naar het jaar 1964; geschreven door Hans Knot. Dit boek zal in het begin van de zomer van 2014 verschijnen.

Tevens krijg je een donateurskaart op naam toegestuurd, die tevens geldt als toegangsbewijs voor de RadioDay op 22 maart 2014 in Casa 400 te Amsterdam.

www.radioday.nl

Dit is het voorlopige programma:

'The Pirate Radio Documentary' (video)
Swinging to you on 242 - Radio Scotland

The Sound of Young Europe - Radio Nordsee International
Easy Listening with Britain Radio and Radio 355

Radio Caroline: The Seventies
The Tower of Power: Radio City
Radio Caroline: The Sixties
Radio Day 2014 Awards
Radio Extra Gold NL

SMC SHOP

Gewijzigd adres: Kornoeljestraat 4a • 9741 JB Groningen

ING: NL85 INGB 0004 0657 00 • ABN-Amro: NL77 ABNA 0988 0403 01

info@mediacommunicatie.nl

Veronica boven water, het Max Lewin archief: De pioniersjaren van Radio Veronica

Nadat het eerste signaal van Radio Veronica de ether was ingegaan, is er tal van onderwerpen totaal niet belicht ofwel onderbelicht gebleven. Hans Knot diepte de eerste jaren van de Veronica-geschiedenis verder uit. De prijs voor Nederland is € 20,95 en voor België € 23,50

Alle prijzen inclusief verzending

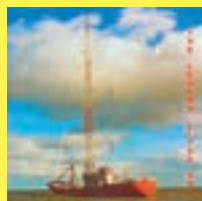

CD Loving Awareness

Digitaal en met bonus tracks. Slechts € 5,00

CD The Legend Lives On

Over Radio Caroline. Geproduceerd door Hans Knot en ingesproken door Marc Jacobs € 5,00

Het absolute einde, een kroniek van 100 dagen Radio Delmare

Over de 'Pietje Bell' van de zeezenders, geschreven door Jan-Fré Vos. Het boek telt 160 pagina's. Lees de amusante verhalen over de doorgaande strijd tussen enthousiaste radiomakers en fanatieke Radio Controle Dienstbeambten. € 18,-

Way Back Home, the Graham Gill Story

Het levensverhaal van radio-icoon Graham Gill. Na 14 jaar radiomaken in Australië, arriveerde Graham in 1966 in Europa. Hier werkte hij voor diverse stations, waaronder Radio 390, Caroline en RNI. € 20,95

Rob Olthof: Vaar mee met SMC

Over de vele avontuurlijke boottochten, maar ook over diverse andere activiteiten die SMC de afgelopen tientallen jaren heeft ontplooid, zoals de RadioDays en het uitgeven van Freewave Media Magazine. Nog enkele exemplaren in voorraad. € 13,50.

